

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.266

Dimarts, 12 d'abril del 2016

SUMARI

- 1 Eugeni S. Reig ► El valencià de sempre: dolçatxo
- 2 Albert Pla Nualart ► Pronoms febles dins les oracions de relatiu
- 3 L'elecció d'Abelard Saragossà tanca el procés de renovació de l'AVL
- 4 Magí Camps ► Els nois de la botiga d'animals
- 5 J. Leonardo Giménez ► A bocí ple i cosa feta
- 6 Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura ► Índex del núm. 68

Divendres publicarem un número monogràfic dedicat al manifest «Per un veritable procés de normalització lingüística a la Catalunya independent», del grup Koiné.

InfoMigjorn és un butlletí que distribueix missatges informatius relacionats amb la llengua catalana. Es publica dues vegades per setmana, dimarts i divendres. Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots. Edició: Isabel Casadevall.

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php>. Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat.   @InfoMigjorn

1 El valencià de sempre: dolçatxo

Eugeni S. Reig

El valencià de sempre (Alzira: Bromera, 2015), pàg. 248

dolçatxo

1) De sabor excessivament dolç, que pot resultar desagradable. *A mi eixos pastisssets no m'agraden, estan dolçatxos.*

2) Referit a la manera de parlar i de comportar-se una persona, lenta, pausada, dolça, però embafofa fins a l'extrem de resultar molesta.

L'escriptor Enric Valor i Vives usa aquest mot amb aquest significat en la seua prosa literària. Així, en la narració «La idea de l'emigrant» podem llegir: «De totes bandes sorgien homes mal vestits, endormiscats, i parlaven amb una veu melosa, dolçatxa, com si cantassen.»

El vocable *dolçatxo*, format afegint a l'adjectiu *dolç* el sufix *-atxo*, té sempre un cert sentit pejoratiu.

En valencià també es diu: 1) 2) melós

La llengua estàndard sol emprar: 1) dolçàs. 2) melós

En castellà es diu: 1) *dulzarrón, dulzón*. 2) *dulzón, meloso*

2 Pronoms febles dins les oracions de relatiu

Albert Pla Nualart

Ara, 08/04/2016

http://www.ara.cat/suplements/llegim/Pronoms-febles-oracions-relatiu_0_1555644459.html

En una conversa relaxada podem parlar d'un poble (1) “que hi viu molta gent”, (2) “on hi viu molta gent” o (3) “on viu molta gent”. Són tres formes vives, que es diuen i se senten, però que la norma valora de manera substancialment diferent. A (1) tenim l'anomenat relatiu popular: una estratègia de la llengua col·loquial en què *que* es limita a fer de nexa i la funció pronominal la fa *hi*. La norma només considera que (1) és adequat en registres informals.

La variant (2), en canvi, és rebutjada per la norma més estricta, que entén que aquí *on* només pot fer de pronom i fa redundant i innecessari l'*hi*. Alguns autors, com Ruaix, hi veuen un híbrid en què el relatiu popular ha contaminat el que trobem a (3): el que és normatiu i adequat en tots els registres.

El cert és, però, que “on hi viu” és ben viu i genuí (no respon a cap interferència) i que resulta una mica despòtic titllar de defecte una forma molt estesa en llengua oral genuïna.

A més, contribueix a estendre l'equivocada idea que una oració de relatiu no pot contenir mai un pronom feble, i pot fer que alguns, posats a corregir-se el que dirien intuïtivament, eliminin pronoms, com els que poso entre parèntesis en les següent frases, que la norma veu necessaris o aconsellables (ja ho explicaré en un altre *tast*): (4) “Aquest cas, del qual (en) desconec els inicis, no acabarà bé”, (5) “D'aquests llibres, dels quals només (n')he llegit tres, ja no se'n parla”, (6) “Ho diu en Joan, a qui no (li) agrada dir mentides”, (7) “Rivera és un hàbil orador a qui (li) falta missatge” o (8) “Tria el pis on (hi) toca més el sol”.

Un últim motiu per no ser tan caps quadrats en aquest tema (en va parlar Solà i hi insistia fa poc Neus Nogué) és que el pronom feble pot passar a ser aconsellable per una qüestió tan relativa i complexa com la distància que el separa del relatiu. I així l'*hi* ens fa molta més falta a (9) “Hi ha ciutats on, si hi passes una bona temporada i hi fas una bona colla d'amics, et/t'hi sents com a casa” que no pas a (10) “Hi ha ciutats on et/t'hi sents com a casa”.

3 L'elecció d'Abelard Saragossà tanca el procés de renovació de l'AVL

El Punt Avui, 08/04/2016

<http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/956770-leleccio-dabelard-saragossa-tanca-el-proces-de-renovacio-de-lavl.html>

El filòleg i professor de la Universitat de València Abelard Saragossà ha sigut elegit hui membre de l'[Acadèmia Valenciana de la Llengua](#). La resta de candidats que optaven a l'elecció eren la periodista Amàlia Garrigós i el director de la Casa Joan Fuster, Francesc Pérez Moragón.

Amb Abelard Saragossà l'AVL ha tancat el procés de renovació de la institució, que havia iniciat el passat onze de març. El nom de Saragossà s'unix als sis nous acadèmics electes que foren nomenats en la primera votació: Imma Cer-

dà, Josep Martines, Carme Miquel, Joan Francesc Mira, Brauli Montoya i Rafael Ramos. Els set nous membres de la institució normativa del valencià prendran possessió del càrrec el pròxim mes de juny. El president de l'AVL, Ramon Ferrer, ha expressat la seua satisfacció pel resultat de la votació i per la generositat demostrada per tots els acadèmics a l'hora de trobar el consens.

Vegeu també ["Abelard Saragossà a les bases del valencianisme davant del nomenament com a acadèmic"](#) (*La Veu del País Valencià*, 09/04/2016)

4 Els nois de la botiga d'animals

Magí Camps

La Vanguardia, 04/04/2016

<http://www.lavanguardia.com/vida/20160404/40857250324/els-nois-de-la-botiga-d-animals.html>

Avui els humans vivim en cases, paraula d'origen llatí que volia dir barraca o cabana. Com que era on vivien la majoria dels súbdits de l'imperi romà, hem heretat la casa, mentre que el *domus* va quedar per als rics. En italià (*duomo*) i en alemany (*Dom*) ha donat nom a la catedral, i en català només es manté en derivats semicultes, com ara *domèstic* i *domesticar*.

Els anglesos també fan servir *dome* amb el sentit de cúpula, i *domestic* amb el sentit d'interior. Allà on nosaltres parlem de vols interiors o nacionals, ells diuen *domestic flights*. A causa del fals amic, no és estrany trobar la mala traducció *vols domèstics*. Amb el diccionari a la mà i la intuïció del parlant, un vol domèstic només podria ser el d'un avió que s'enlairés a la cuina i aterrés al menjador.

Pel que fa als animals, la paraula *domèstic* ha servit per qualificar aquelles bèsties que els éssers humans han aconseguit que s'acostumessin a viure en un entorn habitat, més o menys sotmesos a la voluntat de les persones. Els cavalls, les gallines, els conills, els porcs tenen el seu vessant domèstic. Però quan aquests animals conviuen amb els éssers humans, llavors pertanyen a una categoria més elevada i els anomenem animals de companyia.

Ara, però, tot són mascotes. Abans, una mascota era qualsevol persona, animal o cosa que donava bona sort. La paraula era sinònim de sortilegi, amulet, talismà, fetitxe i, fins i tot, tòtem. D'origen provençal derivat de *masco* (bruixa), els últims anys li hem modificat el significat. Abans només la cabra de la legió,

el periquito de l'Espanyol, però també l'Avi del Barça eren mascotes. O qualsevol dibuix animat, tant podia ser un diplodocus com un extraterrestre. Avui ho és qualsevol animal de companyia que corri per casa.

D'alguna manera, hem estat testimonis de la democratització de la mascota. Abans només en tenien els col·lectius més o menys grans, que adoptaven una persona, un animal o una cosa i li atorgaven poders sobrenaturals. Com l'àguila que sobrevola majestuosa l'estadi del Benfica abans dels partits i en vaticina el resultat segons les voltes que hi fa.

Avui, però, qualsevol pot tenir una mascota, ja sigui un gos, un hàmmster o una puça. Als anys vuitanta, quan van aparèixer els Pet Shop Boys, recordo que a la ràdio els traduïen com "els nois de la botiga d'animals". Avui m'hi jugaria un pèsol que serien els de la botiga de mascotes i m'imagino Neil Tennant i Chris Lowe passejant els seus gossets per Suburbia.

Vegeu també "[Sobre la paraula 'mascota'](#)", d'Eugeni S. Reig (*Núvol*, 05/02/2015)

5 A bocí ple i cosa feta

J. Leonardo Giménez

Levante-EMV, 28/03/2016

<http://www.levante-emv.com/cultura/panorama/2016/03/28/boci-ple-i-cosa-feta/1396813.html>

Fa uns quants dies vaig vore l'anunci d'un establiment de menjar per a emportar-se que té com a nom A Bocí Ple. Era (i encara ho és en persones de mitjana d'edat en amunt) una expressió molt usual, almenys en la Ribera i supose que en altres zones valencianoparlants. Vol dir «menjar amb la boca molt plena», «menjar amb avarícia» i significats semblants. Escodrine els principals diccionaris i no trobe eixa locució, però jo l'he sentida (i la dic) com a dita corrent en la parla col·loquial i familiar del meu poble i d'altres riberencs.

A més del significat esmentat pot tindre també el sentit figurat semblant als de les locucions «a mans plenes», «a manta», «a mansalva», «a cabassos», «a muntó» i en general de totes aquelles expressions que puguen significar «acaparar o apropiar-se de béns amb avarícia, com si a u li ho llevaren».

Alguns fartons mengen a bocí ple. I molts avariciosos abrasits, com els corruptes, amassen béns i grans quantitats del vil metall i també han operat (i alguns

encara operen) de la mateixa manera, però les fartades, ja siga de menjar o d'apropiació sobtada de patrimoni i comptes unflats, sovint produïxen indigestions que cal ser ateses pels metges o pels jutges i forces de seguretat, segons la classe de fartada.

El substantiu de la locució comentada és «bocí», que tot sol significa «tros xicotet de menjar, porció d'aliment que cap en la boca», «tros, fragment d'alguna cosa trencada o tallada». Dóna lloc a dites com «ovella que bela perd bocí», que es pot aplicar tant a les referides remugants com als s'encanten i perden alguna oportunitat d'adquirir o d'obtindre alguna cosa. I «parar-se el bocí» és «entravessar-se el menjar en la gola», «parar-se el mos». I tenim la «bocina-da», que és el «colp» en la boca (o en la cara) pegat amb la mà.

Una altra expressió utilitzada en molts indrets valencianoparlants és «a cosa feta», que significa «a posta», «a propòsit», «deliberadament», «intencionadament», «volent» i altres. No l'arreglen la majoria de diccionaris de referència, encara que sí que l'enregistra el de la RACV. A vore si el *Diccionari Normatiu Valencià* en una pròxima ampliació la inclou en les seues pàgines.

La paraula «cosa» dóna per a molts significats i per a bona cosa d'usos. Un d'estos és l'aplicació de la locució «cosa que» en les fórmules finals d'alguns documents administratius, principalment en les certificacions. El model de l'esmentada pauta és que els secretaris de les institucions o entitats acaben els referits documents amb la fórmula «Cosa que certifique (o cosa que faig constar) a l'efecte que corresponga». També val la més literària «La qual cosa certifique...». La que no es deu usar, en estos casos, per artificiosa i calcada del castellà, és «El que certifica...», traducció de la fórmula castellana «Lo que certifico a los efectos correspondientes». I en «cosa» tenim una locució sinònima de «molt/a», en perill d'extinció, com en la frase dita més amunt, «bona cosa d'usos», és a dir «molts usos».

6 Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura

Índex del núm. 68, primer trimestre 2016. “Corregir, revisar i acompanyar l'escriptura”

<http://articles.grao.com/revistes/articles/68-corregir-revisar-i-acompanyar-l-escriptura>

MONOGRAFIA “CORREGIR, REVISAR I ACOMPANYAR L'ESCRITURA”

Corregir, revisar i acompanyar l'escriptura. Mireia Manresa Potrony, Montserrat Vilà Santasusana

Dels errors, se n'aprèn! La correcció com a instrument didàctic. Alessandra d'Aquino Hilt
Acompanyar l'escriptura en l'educació a distància. Carme Durán Rivas, Mireia Manresa Potrony

Activar la consciència de revisió dels escrits. Carme Durán Rivas, Mireia Manresa Potrony

La revisió de l'escriptura al cicle inicial. Maria Rosa Gil Juan, Lara Reyes López

La composició de notícies al cicle inicial. Maria Rosa Gil Juan, Lara Reyes López

ACTUALITZACIÓ I REFLEXIÓ

La correcció dels escrits: del vermell al núvol. Daniel Cassany Comas

INTERCANVI

Ensenyar a resumir. Conclusions d'una experiència a cinquè de primària. Mª Ángeles Martín del Pozo, Carolina González Conde

Poemari intercultural. Un projecte telecol·laboratiu en xarxa entre centres. Ana Fernández-Rufete Navarro, María Fernández-Rufete Navarro

En peu de guerra: periodista o escriptor? Un projecte d'escriptura a secundària. María Casal de Arriba, Manuel Díaz-Faes González, Mar Frieria Moreno, Rosana García Zapico

La memoria afectiva com a clau per a la didàctica de la llengua i de la literatura. Elena Guichot Muñoz

IDEES PRÀCTIQUES

En context: Anuari cultural, encreuats i carta de valoració del curs. Rosalía Delgado Girón

Materials a examen: T'atreveixes a crear un bibliotràiler? M. del Mar Pérez Gómez

Recursos per a l'aula: Seda. M. Ysabel Gracida Juárez

Recursos per a l'aula: Sancho Panza en la ínsula. Carmen Jurado Gómez

INFORMACIONS

Ressenya: *Aprenseñar: Evidencias e implicaciones educativas de aprender enseñando*, de D. Duran, per Teresa Ribas i Seix

Ressenya: *L'univers lector adolescent: Dels hàbits de lectura a la intervenció educativa*, de M. Manresa, per Guadalupe Jover Gómez-Ferrer

Trobades